

■ Без бар'ераў

«МОЙ ДОМ — МАЯ ТУРМА»

Калі жыллё становіцца непрыступнай крэпасцю для інвалідаў

«Часта чалавеку для таго, каб выбрацца са сваёй кватэры і пачаць самастойны лад жыцця, неабходна пераадолець свой пад'езд. Нават калі ён абсталяваны ліфтам, не заўжды магчыма выбрацца з яго. Пасля ліфта пачынаюцца гэтыя злашчасныя прыступкі, якія перагароджваюць шлях да дзвярэй з пад'езда. Калі адолеў гэты шлях і выбраўся з пад'езда, трэба дабрацца да прыпынку і сесці ў грамадскі транспарт. Калі вы дабраліся да прыпынку без проблем, вам пашанцавала. Але трэба яшчэ дачакацца, калі прыйдзе транспарт, прыстааваны для перавозу чалавека ў інваліднай калёсцы...» Гэта словы Таццяны Крышталё, жанчыны, якая вымушана штодня перамяшчацца ў прасторы пры дапамозе інваліднага крэсла.

«НЕ ЗАЦЫКЛІВАЦЦА НА ПАНДУСЕ»

Такіх, як Таццяна, у нашай краіне дзясяткі тысяч. Але ці часта мы бачым людзей з абмежаванымі магчымасцямі на вуліцах, у транспарце, грамадскіх месцах? Між тым, інваліды маюць такое ж права на паўнаwartаснае жыццё, як і людзі без інваліднасці. Але ў большасці выпадкаў яны проста пазбаўлены выбару — дзе жыць, выціццка, працаваць... А многіх адоуствасць безбар'ернага асяроддзя нават пазбаўляе магчымасці пацідзасць сваё жыццё.

Адна з мэт дзяржаўнай палітыкі — паляпшэнне якасці жыцця людзей з інваліднасцю. Цяпер дзейнічае «Дзяржаўная праграма па стварэнні безбар'ернага асяроддзя жыццядзейнасці фізічна аслабленых асоб». Яна разлічана на 2011 — 2015 гады і ўключае ў сябе развіццё грамадскай інфраструктуры і транспарту, прыстасаванне аб'ектаў медыцыны, адукацыі, органаў улады да безбар'ернага асяроддзя, удаскарнальванне заканадаўчай базы.

Відавочна, што, апроч усюго пералічанага, адну з роляў адыгрывае якасць і даступнасць жылля для людзей з інваліднасцю, але гэтае пытанне шырока ніколі не абмяркоўвалася: справядзача па арганізацыі безбар'ернага асяроддзя ў нашай краіне датычацца ў першую чаргу грамадскай інфраструктуры. На гэтую тэму разважалі ў Мінску прадстаўнікі Афіса па правах людзей з інваліднасцю.

Немагчыма прадказаць, дзе і калі з'явіцца чалавек з асаблівымі патрэбамі, таму думка будаваць жыллё для «перспектыўных» інвалідаў з'яўляецца абсурднай.

«Калі мы кажам пра безбар'ернае асяроддзе, часцей за ўсё ўяўляем чалавека ў інваліднай калёсцы ці з бэльым кіем. Насамрэч у безбар'ерным асяроддзі маюць патрэбу і мамы з калёскамі, і пажылыя людзі... Дзе нават чалавек, які ідзе на працу ці вяртаецца з яе, — гэта дадзены чалавек з пункту гледжання траўматызму», — лічыць **каардынатар Афіса па правах людзей з інваліднасцю Сяргей ДРАЗДОЎСКІ**.

Нагледзячы на тое, што ў праектах будаўніцтва закладваюцца магчымасці ўсталявання пандусаў калі пад'ездаў, праблема даступнасці жылля не вырашаецца комплексна. Бо доступ у пад'езд для калёскай ёсць, але сам пад'езд не прыстасаваны для перамяшчэння: мае высокія парогі, вузкія ліфтавыя

шахты і праёмы дзвярэй, куды не праходзіць інвалідная калёска.

«Не трэба зацыклівацца толькі на пандусе да пад'езда, — заўважае Сяргей Драздоўскі. — Інваліднасць патрабуе асаблівых умоў для пражывання чалавека, звязаных з эрганомікай жылля. Яго канструкцыя павінна быць такой, каб жыццё чалавека з інваліднасцю не пераўтварылася ў пастаяннае пераадоўванне бар'ераў».

РЭКАНСТРУКЦЫЯ ЦІ АБМЕН?

У якасці выйсця з сітуацыі можна разглядаць некалькі варыянтаў. Першы — рэканструкцыя жылля пад умовамі безбар'ернага асяроддзя. Але нават калі чалавеку ўдаецца дамагчыся становага рашэння на ўсталяванне таго ж пандуса, яшчэ як мінімум год яму давядзецца чакаць выканання, таму што сродкі закладваюцца на бюджэт толькі наступнага года. І, як адзначыла **юрыст Афіса па правах людзей з інваліднасцю Вольга ТРЫПУЦЕНЬ**, калі для органаў улады гэта проста праца, для інваліда гэта жыццё. Але і рэканструкцыя часта бывае тэхнічна немагчымай, таму што праёмы дзвярэй у тую ж прыбяральню, на балкон, на кухню недастаткова шырокія для інваліднай калёскай.

Калі мы кажам пра безбар'ернае асяроддзе, часцей за ўсё ўяўляем чалавека ў інваліднай калёсцы ці з бэльым кіем. Насамрэч у безбар'ерным асяроддзі маюць патрэбу і мамы з калёскамі, і пажылыя людзі...

Яшчэ больш крытычная сітуацыя ў сельскай мясцовасці, дзе традыцыйная прыватная забудова не прадугледжвае не толькі элементай безбар'ернасці, але не падлягае нават рэканструкцыі. Апроч таго, што часта ў высювояй дамы не праведзена вада і ўсе ўмовы знаходзяцца на вуліцы, паўстае праблема і з расчысткай тэрыторый ад снегу ў зімовы перыяд.

У такой сітуацыі актуальным становіцца пытанне пра абмен недаступнага жылля на прымальнае для чалавека з інваліднасцю. Каардынатар Афіса па правах людзей з інваліднасцю ўпэўнены, што гэта ў першую чаргу клопат дзяржавы. Па словах Сяргея Драздоўскага, такі вопыт у нашай краіне ёсць, і гэта менш затратна, чым рэканструкцыя існых і будаўніцтва новых жыллёвых памяшканняў.

«Існуе рашэнне Мінгарвыканкама №710 аб тым, што па заяве інваліда-калясчніка аб жаданні абмяняць сваё жылёе памяшканне на роўнае яму па плошчы, але з элементамі безбар'ернага асяроддзя, яго могуць уключыць у агульнагарадскі спіс на абмене жылля, — адзначыла Вольга Трыпцунь. — Аднак гэтае рашэнне датычыцца толькі Мінска, распусюджаецца толькі на дзяржаўны жыллёвы фонд і толькі на кватэры — пра пакой гаворка не ідзе».

НЕ ўПАСЦІ ў ЯЙФАРЫЮ

Беларускае заканадаўства стаіць на баку людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Але, тым не менш, інваліды адстаіваюць свае правы, і нярэдка прайграюць. Прадстаўнікі Афіса звязваюць гэта з неадпаведнасцю паміж заўпэўненымі ў заканадаўстве нормамаі і механізмам іх рэалізацыі на месцах.

Так, па пэўных крытэрыях грамадзянам (у прыватнасці, інвалідам-калясчнікам), якія маюць патрэ-

бу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, могуць выдзеліць жыллё сацыяльнага карыстання. Яно не падлягае абмену і прыватызцыі.

«Але зафіксаваны выпадкі, калі ў такім жыллі адсутнічаюць элементы безбар'ернасці, пры тым, што ў адпаведныя органы прадстаўлены ўсе звесткі па стане здароўя чалавека, — заўважае Вольга Трыпцунь. — У стане эйфарыі ён уявляе ў новае памяшканне, падпісвае дакументы і тым самым аўтаматычна здымалае з чаргі на паляпшэнне жыллёвых умоў. І адваротнага ходу ўжо няма: паўторна на чаргу яго не паставяць, таму што квадратнымі метрамі (хоць і не адпаведнымі для яго пражывання) грамадзянін забяспечаны».

Увогуле, гаворачы пра якасць даступнага жылля, варта адзначыць, што нават нааўныя элементы безбар'ернага асяроддзя ў ім не заўжды адпавядаюць нарматывам. Пандусы могуць быць без борцікаў і мець круты ўхіл, на верхняй іх пляцоўцы складана ці ўвогуле немагчыма разварнуцца. Зафіксаваны нават выпадак усталявання пандуса, які часткова ўпіраўся ў клубок. Па словах Сяргея Драздоўскага, мясцовыя органы ўлады ў такіх выпадках проста разводзяць рукамі, паспыхаючыся на прыватнага забудоўшчыка і жыллёвы кааператыв.

Пандусы могуць быць без борцікаў і мець круты ўхіл, на верхняй іх пляцоўцы складана ці ўвогуле немагчыма разварнуцца. Зафіксаваны нават выпадак усталявання пандуса, які часткова ўпіраўся ў клубок.

□ □ □

Магчыма, камусьці падасца зручным стварэнне асобнага раёна, прыстасаванага пад патрэбы людзей з інваліднасцю. Такі эксперымент правялі ў 1980-я гады ў Брытаніі. І праз дзясяткаў гадоў падчас правядзення маніторынгу высветлілася, што значная частка жыхароў раёна не мае інваліднасці. А тыя, для каго гэты раён прызначаўся, жывуць у сваім асяродку: побач з месцам вучобы, працы, пражывання родных. Да таго ж нельга забывацца на тое, што інваліднасць носіць набыты характар. Немагчыма прадказаць, дзе і калі з'явіцца чалавек з асаблівымі патрэбамі, таму думка будаваць жыллё для «перспектыўных» інвалідаў з'яўляецца абсурднай. Тым больш што такі мікрараён пераўтварыцца ў падабенства інтэрната, і гэта прывядзе не да інтэграцыі людзей з інваліднасцю ў грамадства, а, хутчэй, да іх адасоблення.

Дзіяна СЕРАДЗІЮК

■ Прамая лінія

ПАДТРЫМКА ПА АДРАСЕ

Намеснік міністра працы і сацыяльнай абароны адказаў на пытанні нашых чытачоў наконт дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамогі

(Працяг. Пачатак — у нумарах за 21 і 22 лютага.)

— **Ганна Рыгораўна Насевіч з Капыльскага раёна вам тэлефануе. Я пенсіянерка, з'яўляюся інвалідам 2 групы. Скажыце, ці маю я права на сацыяльную дапамогу?**

— Так, вы маеце такое права. Толькі дапамога бывае розная, і ёсць адпаведныя крытэрыі, якім чалавек павінен адпавядаць, калі ён звяртаецца па дапамогу. Скажыце, калі ласка, колыі складае ваша пенсія? — **2,5 млн рублёў. Але я купляю дарагія лекі.**

— З такой пенсіяй, Ганна Рыгораўна, дзяржаўную адрасную сацыяльную дапамогу вам не акажучы. Вам могуць дапамагчы толькі са сродкаў Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва. Вы маеце права звярнуцца ва ўпраўленне па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Капыльскага раёна і напісаць заяву. Яе разгледзяць і могуць аказаць вам такую дапамогу.

— **Быхавец Людміла Аркадзеўна са Смагоні вам тэлефануе. Мне 73 гады, ведаю, што ў Мінску людзі, якія пакідаюць свае кватэры дзяржаве, атрымліваюць добрыя пакоі ў доме для састарэлых. У нас у Смагоні няма такога дома, але ёсць у Гродне. Хацелася б годна завяршыць жыццё і атрымаць за кватэру ў Смагоні прыстойны пакой**

у гродзенскім доме для састарэлых. Як гэта зрабіць?

— Магу вам параіць Дом самастойнага пражывання пад Смагонню.

— **Але там няма месцаў зараз.**

— Ёсць яшчэ дом-інтэрнат у Гродне...

— **Я хачу атрымаць камфортныя ўмовы...**

— У Гродзенскім доме-інтэрнаце якраз і зрабілі такое аддзяленне павышанай камфортнасці.

— **А ўз'емны могуць забраць маю кватэру, я зраблю завяшчанне...**

— Не-не, яны не будуць вашу кватэру забіраць. Калі вы хочаце атрымаць догляд ўзамен сваёй кватэры, у Валожынскім раёне ёсць прыватны дом-інтэрнат. Вы можаце звярнуцца туды. Яны бяруць людзей з любой вообласці, нават з Расіі. А наогул, выбіраць вам.

— **Як ён называецца?**

— Зараз я вам дакладна не скажу. Пакіньце свой тэлефон, я даручу сваім спецыялістам, каб яны вам патэлефанавалі і далі адрас гэтага дома-інтэрната.

(Што тычыцца дагавора пажыццёвага ўтрымання з утрыманнем (рэнтны), які мела на ўвазе Людміла Аркадзеўна, то гэта дагавор, па якім атрымальнік рэнтны (грамадзянін) перадае жылёе памяшканне, якое яму належыць, ва ўласнасць г. Мінска, а плацельшччк рэнтны (горад Мінск у асобе Мінскага гарвыканкама) абавязуецца пажыццёва ўтрымліваць

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

Што такое штомесечная і аднаразовая сацыяльная дапамога

Калі вы з'яўляецеся малазбяспечанай сям'ёй і ваш сярэднедушавы даход па аб'ектыўных прычынах ніжэйшы за велічыню бюджэтна пражытковага мінімуму (сёння БГМ складае 1128070 рублёў), то, у адпаведнасці з Указам Прэзідэнта ад 19 студзеня 2012 года № 41 «Аб дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамозе», вы маеце права звярнуцца ў тэрытарыяльнае ўпраўленне па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, каб вашай сям'і прызначылі дзяржаўную адрасную сацыяльную дапамогу ў выглядзе штомесечнай сацыяльнай дапамогі ад аднаго да шасці месяцаў.

Калі вы апынуліся ў цяжкай жыццёвай сітуацыі (поўная непрацаздольнасць па прычыне інваліднасці ці дасягнення 80-гадовага ўзросту, няздольнасць да самаабслугоўвання ў сувязі з хваробай, а таксама стыхійныя бедствы, катастрофы, пажары і інш.), вам можа быць прадастаўлена аднаразовая сацыяльная дапамога пры ўмове, што сярэднедушавы даход вашай сям'і не перавышае 150% бюджэту пражытковага мінімуму (сёння — 1 692 000 рублёў). Аднаразовая сацыяльная дапамога прызначаецца сям'ям, які правіла, адзін раз на працягу года.

Дзяржаўная адрасная сацыяльная дапамога ў выглядзе штомесечнай або аднаразовай сацыяльнай дапамогі прадастаўляецца на быццёвы прадуктаў харчавання, лекаў, адзення, абутку, школьных прылад і на іншыя патрэбы для забеспячэння нармальнай жыццядзейнасці, а таксама на аплату (цалкам або часткова) жыллёва-камунальных паслуг.

У ГОСЦІ ДА БЕЛАРУСКАГА «РАБІНЗОНА»

Нават выкарыстоўваючы два навігатары, карэспандэнты «Звязды» з цяжкасцю зарыентаваліся па дарозе да дзіўнага чалавека, які пераехаў жыць з Мінска, як ён сам кажа, «на край свету». Тут, ва Узрэччы Шумлінскага раёна, мужчына большую частку года жыве зусім адзін. Назірае за прыродай, фатаграфуе звяроў, рыбачыць, піша апавяданні ў беларускія і замежныя часопісы для паляўнічых і рыбакоў. Піша на рускай, англійскай і нямецкай мовах.

Большую частку інтэр'ю ў яго давялося браць літаральна «на хадзе». Ледзьве паспываў за «рабінзонам», які даволі хутка перасоўваўся па лясной дарозе на незвычайным самаробным веласіпедзе.

«У ГОРАДЗЕ НЕ ЖЫЦЦЁ, А «МУРАШЫНАЯ МІТУСНЯ»

Аўтар гэтых радкоў і пазаштатны фотакарэспандэнт рэдакцыі Віктар Нікалаеў спачатку праехаў паварот да вёскі, дзе жыве Дзмітрый Воінаў.

Сустрэлі нас гаспадар дома і Джып — маленькі сабака. Хвостаты велімі нерваваўся, убачыўшы двух незнаёмцаў. Да брэху Джыпа далучылася вялізная аўчарка, якая, на шчасце для нас, была ў вальеры.

— Ну вы, хлопцы, здзівілі! Нават мая малодшая сястра і тая амаль адразу зразумела, дзе трэба паварочваць. Я ж вам кажу: калі павернеце направа ад помніка воінам, палеглым у Вялікай Айчыннай, трохі трэба праехаць. І першы будынак, на даху якога ўбачыце антэну вышынёй з дзевяціпавярхоў, — мой дом, — здзіўляўся Дзмітрый.

Дарчы, вышыня антэны насамрэч 18,5 метра. Гаспадар пахватаў. Як і падчас гутаркі з прыватцем па тэлефоне: «У мяне тут журналістаў поўная хата, давай потым пагаворым!» Яшчэ да з'яўлення ў Беларусі мабільнай сувязі гэтая антэна выкарыстоўвалася «рабінзонам» для таго, каб гаварыць па радыё: другая антэна — на «Азізку» Дзмітрыя і дзве ручныя станцыі — для гасцей. Напрыклад, людзі прыехалі на рыбалку, выклікаюць па радыё гаспадара дома, маўляў, прыязджай, забяры нас з лодкай! Заходзім у невялікі дамок. Адразу здзіўляе, што дзвярны пра-

З Мінска пераехаў «на прыроду» гадоў шэсць таму. У яго ў горадзе дзве дачкі. Старэйшая па спецыяльнасці архітэктар-дызайнер, малодшая — ветэрынарны ўрач.

— А не сумуеце па дочках, горадзе?

— А што горад? Вось быў у Мінску. У двары няма месца аўтамабіль паставіць. І трэба было шукаць, каб яго на ноч пакінуць. А потым хвілін 40 прыйшлося дабірацца да кватэры. У горадзе не жыццё, а мурашыная мітусня.

Маці мая, дарчы, з Мінска родам, а бацька — з Ленінграда. А пазнаёміліся яны ў Чалыбінску. Там я і нарадзіўся. Бацька абараніў дысертацыю, а да гэ-

мае нават на лічбавую «мыльніцу». Дзімтрыя зразумець можна, бо ён з фанатызмам фатаграфуе насельніцтва лесу, падводнага свету. Вядзе свой блог у інтэрнэце. Знайдзіце яго абавязкова, нават калі вы не захапляецеся паляваннем і рыбакай. Проста пачытайце апавяданні Дзмітрыя пра лес, пра звяроў. Атрымаеце велізарнае задавальненне.

Пакуль яны, як дзеці, абмяркоўвалі чарговую «фотацачку», я убачыў металічную «раму» на падлозе.

— Тут будзе стаяць рэдуктар і колы ці гусеніцы, а тут — перадак ад веласіпеда, з адным колам замест гэтых «рагоў». Такім чынам атрымаецца трансформер, і кульгаватар, і электратрактарок, і снегаход, і іншае, — тлумачыць Дзмітрый.

Паводле яго слоў, ён майструе і для задавальнення. Напрыклад, змайстраваў электравеласіпед, на якім і з'імаў ездзіць. Камплектуючы заказваў у інтэрнэт-крамах Кітая, ЗША, Канады. Веласіпед з электрычным матарчыкам магутнасцю ўсяго 2 кВт. Пры гэтым хуткасць можа развіваць каля 60 кіламетраў за гадзіну. Пры вазе ўсяго 30 кіло на ім можна перавозіць вялікі груз. 60 кілаграмаў лёгка пацягне! Такі ж ён зрабіў адной з суседка-дачкі. Не адмовіў у будучыні зрабіць аналагічны транспартны сродка і фатаграфу «Звязды», які марыць на такіх колах рабіць рэпартажы для рэдакцыі.

— Гатую на дровах. Прадукты купляю ў аўтакраме. Ваду для душавой кабіны награввае печ... Калодзежа каля дома няма. Спрабаваў былі гаспадар бурчыць зямлю і не знайшоў вады. Яна можа быць на гары, а пад гарой і на глыбіні 10 метраў суха — ніякай вады няма, — працягвае «рабінзон».

Па вадзе да калодзежа ў вёсцы хадзіць далёка, а што рабіць? А непітную ваду пампуе з сажалкі. Ён паказваў нам свае паляўнічыя трафеі: рогі, чарапы і гэтак далей.

— А вось, глядзіце, шкурка тхара. Ён забіў двух маіх трусаў.

я, пралец, а там увесь пакрыты камарамі сядзіць абсалютна голы малы. І, што дзіўна, — не плача. Узняў яго на рукі і да мамкі аднёс. Яна распавяла, што пайшла ў лес — у ягады, даручыла дзюльчынцы сачыць за братам. Дзюльчынцы заснула, а малы ўзяў і пайшоў.

А НЛА на Цянь-Шані бачыў. Талерка з гары да нас ішла. Уся свяцілася, ляцела насустрач нам і павялічвалася ў памерах. Потым «лопнула» і на палову неба «расцяжылася». А на наступны дзень мы з таварышамі сустрэлі рыбакоў, а яны нам: «О, гэта адсюль відаць старт ракеты з Байканура». Я шмат дзе быў: і ў камандзіроўках, і турыстам, мабыць, усюды, акрамя Антарктыды, — здзіўляе нас Дзмітрый.

Дзмітрый з болей распаўсюдаў нам пра лес, у якім варварскім спосабам нарыхтоўваюць драўніну.

— Вось, глядзіце на месцы прыгожага бору цяпер бура-

лом. Мінімум 130 гадоў было гэтаму лесу. Навошта ж такім варварскім спосабам высякаць дзялянку? Вынялі ўсе ветраапорныя дрэвы, астатнія вальцё вецер. Хлам не прыбралі. Цяпер тут звер не з'явіцца: казуля, алень і іншыя. І чалавек тут ужо з цяжкасцю перасоўваецца. А потым лес зрасце малініны. І такі «лес» можа цалкам выгараць, — вядзе нас па бура-ломе.

Не мог не спытаць у Дзмітрыя пра сэнс жыцця. Можна, яму, пустэльніку, дадзена гэта зразумець?

— Пытаннем сэнсу жыцця ў асноўным цікавіцца юнакі і студэнты-рамантыкі. Для мяне, напэўна — у тым, што я живу так, як хачу. Пры гэтым кожны дзень нешта адкрываю для сябе і здзіўляюся, — сказаў мне на развітанне Дзмітрый.

Аляксандр ПУКШАНСКІ. Фота Віктара НІКАЛАЕВА, Шумлінскі раён.

